

Goed of fout bestaat niet in oorlogstijd

„Goed en fout bestaat niet. Het zijn de omstandigheden en omgeving die de keuzes bepalen”, daarvan is Louwrens Hacquebord overtuigd nu hij zich heeft verdiept in de levens van zijn vader en verzetsstrijder en in dat van diens achterachterneef, naamgenoot en NSB-lid.

 Sippie Miedema

Dokkum | Over de keuzes die deze mannen maakten, schreef hij het boek *Duivelse dilemma's* dat volgende week uitkomt.

Over de oorlog werd niet gesproken in het gezin Hacquebord. Behalve op 22 januari. Dan kwamen vrienden en familieleden bij elkaar om naar het herinneringskruis aan de Woudweg te gaan om de twintig te eren, die daar op die datum in 1945 werden gefusilleerd. De executie was een vergelding voor de dood van de twee Duitsers die om het leven kwamen bij de bevrijding van drie verzetsleden bij De Falom. Een van de drie was Rienk Hacquebord, oom van de schrijver.

Toen de inmiddels gepensioneerde hoogleraar nog in Dokkum woonde, ging hij vaak naar de herdenking. Zijn moeder Tjimmy is ongetwijfeld

gisteren ook geweest. Ze mist eigenlijk nooit.

De oorlog speelde een belangrijke rol in haar leven en dat van haar man Tjerk. Ze ontmoetten elkaar toen hij ondergedoken zat. Maar over die periode werd nauwelijks gepraat vroeger. „Ik vroeg er wel naar en vroeg ook wel door, maar vaak kreeg ik dan een antwoord als: 'dat ging nu eenmaal zo' of 'dat weet ik niet meer, hoor'.”

Echt geïnteresseerd raakte hij toen hij het boek *Oorlog een gezicht* gegeven las, over de oorlogsperiode in Dongeradeel. „Daar werden ook mensen genoemd uit Dokkum en omgeving en tot mijn verbazing kwam ik ook de naam van mijn vader tegen, als NSB'er. Eerst werd ik kwaad over de onnauwkeurigheid van de schrijver die niet goed duidelijk maakte dat er twee waren met dezelfde naam en nog later, toen ik me er wat meer in ging verdiepen, raakte ik ook geïntrigeerd: hoe kan het dat twee familieleden met dezelfde

De foto van de omslag van het boek. De bevrijding van Noordost-Fryslân met rechts Tjerk Hacquebord (arm over knie), de vader van Louwrens Hacquebord. Foto: Uit het besproken boek

naam uiteindelijk elk zo'n ander besluit hebben genomen.”

Hacquebord dook in de geschiedenis van zijn familie. Als bron had hij een paar A4-tjes van zijn vader, waarin hij kort en bondig zijn ervaringen in de oorlog neerpande. Hij dook ook de archieven in, sprak met familieleden, ging met zijn moeder langs de onderduikplekken van zijn vader en speurde op internet een kleindochter op van die andere Tjerk Hacquebord.

Zwart-wit

Na twee jaar speuren en schrijven weet Hacquebord dat er eigenlijk nauwelijks sprake is van een keuze. Zijn vader werd stukje bij beetje het verzet ingezogen, vooral door zijn vader Louwrens die een belangrijke rol speelde in de Dokkumer verzetsgroep en misschien als enige in het verhaal wel heel principieel stelling nam tegen de Duitsers. „Zo was zijn karakter: erg zwart-wit.”

Toen hij erachter kwam dat hun draadnagelfabriek in Leeuwarden via via aan de Wehrmacht leverde, trok hij de stekker uit het bedrijf. Maar dat betekende wel dat het personeel kon worden opgeroepen voor de Arbeits-einsatz in Duitsland.

Zwager Rienk Spriensma, met wie hij het bedrijf runde, was pragmatischer. Leverde soms aan de Duitsers maar beschermde daarmee wel zijn personeel en stak een deel van zijn winst in het financieren van het verzet.

Tjerk Louwrens (in het boek noemt de schrijver voor de duidelijkheid de naam van hun vader erbij) moest onderduiken, omdat hij van zijn vader geen toestemming kreeg een ausweis te halen om zijn diploma te kunnen halen en daarmee het risico liep om in Duitsland te werk te worden gesteld.

Tjerk Heero werd eind jaren dertig lid van de NSB. De crisis had er diep

ingehakt bij zijn aannemersbedrijf. Er was nauwelijks werk. De NSB, die stond voor een strikt geleide staat, leek de uitgekozen partij om hierin verandering te brengen.

Dokkum telde in die tijd hooguit vijfduizend mensen. De stad kende hooguit zes, zeven NSB'ers, weet Hacquebord uit archiefgegevens. Iedereen wist dus van zijn sympathieën en hij werd met de nek aangekeken.

Toen na de 1 meistaking duidelijk werd dat het niet zou meevallen met die Duitse bezetters, kwam Tjerk Heero steeds meer in een isolement. Werk vinden, was nu helemaal lastig maar hij had wel een gezin met drie kinderen. Hij solliciteerde op een functie bij de röntgenafdeling, wat uiteindelijk een functie bij de Waffen SS was. In die hoedanigheid kwam hij zelfs in Polen en de Oekraïne terecht. Hij was diep ontzet over wat hij daar zag.

Terug in Dokkum was hij vastbesloten zijn lidmaatschap op te zeg-

gen, maar de invloed van de andere NSB'ers was groot en hij had nog steeds geen inkomen. Via de NSB lukte het uiteindelijk toch om werk te vinden. „Je zou zeggen dat hij wel afstand zou nemen van de NSB na al wat hij gezien zou hebben, maar toch deed hij het niet. Hij had natuurlijk ook een gezin. Ik heb me zelf ook afgevraagd wat ik zou doen in zijn situatie met drie kleine kinderen.”

Hachelijke avonturen

Terwijl Hacquebord zich in een onmogelijke positie bevond in Dokkum, zat zijn veel jongere naamgenoot ondergedoken. Hij beleefde hachelijke avonturen en was (zijdelings) betrokken bij belangrijke gebeurtenissen in de oorlog. Hij hielp mee met het verbergen van de wapens die werden gedropt bij Aalsum, zat met Piet Oberman ondergedoken bij het Veenkloosterbos in de tijd dat die de overval op de Blokhuispoort uitdokterde. Bij de bevrijding kon hij dankzij een motorfiets de strijdende partijen snel van informatie en munitie voorzien.

Tjerk Louwrens kreeg na de oorlog aanzien en bouwde met zijn broers het bedrijf van hun vader en oom verder uit. De band met de verzetsgroep bleef sterk. Samen kochten ze een boot en maakten ze zeilreizen. „Ik denk dat ze nog iets van hun jeugd wilden inhalen”, denkt de schrijver. Tjerk Heero werd veroordeeld. Na zijn vervroegde vrijlating werd hij in Dokkum met de nek aangekeken en vertrok uiteindelijk naar Hoogeveen, waar niemand wist van zijn oorlogsverleden.

In beide gezinnen werd nog nauwelijks over de oorlog gesproken. Voor beide Tjerken gold waarschijnlijk dat de oorlog een diep traumatisch effect heeft gehad.

 Duivelse dilemma's, Louwrens Hacquebord, Uitgeverij Nobelman, 2018, 160 pagina's, ISBN 9789491737282

